

RODOVÁ ROVNOSŤ V PROGRAME HORIZONT EURÓPA

NEDOKONČENÁ ÚLOHA

Európska komisia predstavila návrh budúceho programu EÚ pre výskum a inovácie (2021 – 2027) s názvom „Horizont Európa“. Tento informačný dokument je výzvou na prijatie opatrení zameraných na správne začlenenie gender mainstreaming do programu Horizont Európa na základe dôkazov, ktoré odborníci na rodovú rovnosť a európski zainteresovaní aktéri poskytli v oficiálnych správach a odporúčaniach týkajúcich sa rodovej rovnosti vo výskume a v inováciách. Cieľom je posilniť rodovú rovnosť v komunite a štruktúrach EVP a zároveň inovovať vykonávanie politik rodovej rovnosti vo vedeckej oblasti.

Rodová rovnosť v programoch Horizont 2020 a Horizont Európa: výzvy spojené s transformáciou

Program Horizont 2020 sa stal rámcovým programom pre výskum a vývoj, ktorý skutočne zviditeľnil a zrealizoval *gender mainstreaming* v európskych politikách v oblasti vedy. Program Horizont Európa stojí pred výzvou pokračovať v tomto úsilí na trojakom základe:

- Rodová rovnováha vo výskumných tímoch, v kariérach a vo funkciách s rozhodovacou právomocou
- Štrukturálne zmeny v organizáciách vykonávajúcich výskum a organizáciách financujúcich výskum na dosiahnutie rodovej rovnosti
- Začlenenie analýzy na základe pohlavia/rodu do obsahu výskumu

Horizont 2020 slúži ako referenčný model pre vnútroštátne politiky týkajúce sa žien, rodovej rovnosti a vedy. Zahŕňal problematiku rodovej rovnosti ako prierezovú otázku a výskumné témy, ktoré sa výslovne zaoberali rodovou dimenziou v obsahu výskumu. Doposiaľ vyvinutá dvojitá stratégia zameraná na presadzovanie rodovej rovnosti pozostávala z: 1. pravidiel postupu na začlenenie analýzy na základe pohlavia/rodu do výskumných návrhov a na podporu rodovej rovnováhy a 2. konkrétnych tém týkajúcich sa financovania vykonávania politik rodovej rovnosti vo výskumných inštitúciách a výskumu rodových otázok v oblasti výskumu a inovácií s cieľom zabezpečiť informačnú základňu pre politiky rodovej rovnosti. Jej výsledkom sú lepšie plány rodovej rovnosti a ich väčší počet vo výskumných inštitúciách v celej Európe, mier-

ne zníženie úbytku žien (pozri správu o pokroku EVP, 2017) a nárast rodových inovácií v európskej vedeckej produkcii. Okrem toho sú vedecká komunita a tvorcovia politik lepšie informovaní o význame rodovej rozmanitosti vo výskumných tímoch, v hodnotiacich komisiách a správnych radách. Hoci tento pokrok smerom k dosiahnutiu rodovej rovnosti prispel k zmene spôsobu, akým uvažujeme o výskume a inováciách, je tu ešte veľký priestor na zlepšenie.

Skúsenosti získané v súvislosti s odbornými znalosťami v oblasti rodovej rovnosti

Program Horizont Európa predstavuje jedinečnú príležitosť zaujať vedúce postavenie v oblasti *gender mainstreaming* a začleniť do tohto nového rámcového programu niektoré z najdôležitejších odporúčaní, ktoré zdôraznila Helsinská skupina a Európska komisia v správe o priebežnom hodnotení rodovej rovnosti ako prierezovej otázky programu Horizont 2020, a to najmä potrebu:

- dosiahnuť rodovú rovnováhu vo výskumných tímoch a na vysokých pozíciách (iba 25 % žien v úlohe vedúcich projektu),
- vypracovať podrobný systém rodových ukazovateľov na monitorovanie pracovnej sily vo výskume a v inováciách,
- zlepšiť rodovú rovnováhu pri rozhodovaní (v súčasnosti 50 % žien v poradných skupinách, ale len 37 % v hodnotiacich paneloch),
- zlepšiť začleňovanie rodovej dimenzie do obsahu výskumu (iba 14 % financovaných projektov vykazuje komplexné začlenenie rodového hľadiska),
- vypracovať podrobnejšie kľúčové ukazovatele výkonnosti týkajúce sa začleňovania analýzy na základe pohlavia/rodu do výskumu,
- zintenzívniť odbornú prípravu v oblasti rodovej rovnosti v rámci financovaných projektov,

Horizont 2020 – Priebežné hodnotenie rodovej rovnosti, 2017

25 % podiel žien medzi vedúcimi projektov

50 % podiel žien v poradných skupinách

14 % financovaných projektov s integráciou rodovej dimenzie

- posilniť inštitucionálnu zmenu (plány rodovej rovnosti) a ďalšie projekty zamerané na rodovú rovnosť (RIA, CSA, ERA-NET).

Odporúčania na posilnenie rodovej rovnosti vo výskume a v inováciách

Ciele programu Horizont Európa sa dosiahnu len v prípade, že dôjde k správne mu začleneniu rodovej rovnosti, pretože:

- **na posilnenie vedeckej a technologickej základne EÚ** sú nevyhnutné **metódy analýzy na základe pohlavia/rodu, pomocou ktorých možno odstrániť rodové predsudky,**
- **na zvýšenie inovačnej kapacity, konkurencieschopnosti a počtu pracovných miest Európy** je nevyhnutná **kvalitná politika v oblasti ľudských zdrojov**, t. j. politika, ktorá nepremárni talent polovice obyvateľstva,
- **plnenie priorít občanov a udržanie nášho sociálno-ekonomického modelu a hodnôt** si vyžaduje **rodovú rovnováhu v rozhodovaní, rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom a odstránenie prekážok, ktorým čelia ženy vo výskume.**

Keďže cieľom programu Horizont Európa je okrem iného dosiahnuť ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja, osobitná pozornosť by sa pri získavaní poznatkov a tvorbe inovácií v Európe mala venovať **piatemu cieľu udržateľného rozvoja zameranému na dosiahnutie rodovej rovnosti a posilnenie postavenia všetkých žien a dievčat**.

Všeobecné odporúčania na lepšie začlenenie a zviditeľnenie cieľov v oblasti rodovej rovnosti a rodovej dimenzie v obsahu výskumu a inovácií zahŕňajú:

- pridanie **rodovej rovnosti ako osobitnej oblasti intervencie a financovania** do klastra Inkluzívna a bezpečná spoločnosť (II. pilier – Globálne výzvy a priemyselná konkurencieschopnosť),
- účinné začlenenie **hľadiska rodovej rovnosti ako prierezovej otázky** do rámcového programu,

- posilnenie **rodovej rovnováhy a rodovej rovnosti v obsahu výskumu** v rámci pravidiel postupu pre program Horizont Európa,
- preskúmanie formulácie a uplatňovania **hodnotiacich kritérií** z rodového hľadiska,
- zabezpečenie toho, aby sa **odborné znalosti v oblasti rodovej rovnosti** využívali v skupinách odborníkov, výskumných tímoch, hodnotiacich komisiách a poradných skupinách, a čo je ešte naliehavejšie, počas rokovaní o programe Horizont Európa,
- zabezpečenie **účasti žien a zainteresovaných aktérov v oblasti rodovej rovnosti** na konzultáciách s občianskou spoločnosťou s cieľom vymedziť „misie“ programu Horizont Európa,
- zachovanie osobitného **financovania pre rodovú rovnosť** v rámci piliera „Posilnenie európskeho výskumného priestoru“.

Záver

Pri navrhovaní programu Horizont Európa sa veľký význam pripisoval väzbám medzi inkluzívnymi spoločnosťami, výskumom a inováciami a globálnymi výzvami. Rodová dimenzia je rozhodujúcim aspektom pri navrhovaní inkluzívnych spoločností, ako aj pri zavádzaní zodpovedného výskumu a inovácií, pričom sama osebe predstavuje globálnu výzvu, ako sa uvádza v cieľoch OSN v oblasti udržateľného rozvoja. **Program Horizont Európa by nemal prísť o túto dynamiku potrebnú na dosiahnutie pokroku v oblasti rodovej rovnosti, aby investície do výskumu a inovácií mohli zabezpečiť inkluzívnejšiu budúcnosť založenú na lepšej vede a inováciách.**

Odkazy

Council of the EU (2015) *Council Conclusions on Advancing gender equality in the European Research Area (14486/15 RECH)*.

European Commission (2017) *ERA Progress Report 2016*.

European Commission (2017) *Interim Evaluation: Gender Equality as a crosscutting issue in Horizon 2020*.

European Commission (2018) *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation, laying down its rules for participation and dissemination*.

European Parliament (2015) *Resolution on women's careers in science and universities, and glass ceilings encountered (2014/2251(INI))*.

Helsinki Group on Gender in R&I (2017) *Position paper on H2020 interim evaluation and preparation of FP9*.

Kontaktujte nás:

www.genderaction.eu
info@genderaction.eu
[@GENDERACTION_EU](https://www.instagram.com/GENDERACTION_EU)

Tento projekt je financovaný z programu Európskej únie Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inováciu na základe dohody o grante č. 741466.

Vyhlasenie: Názory a stanoviská uvedené v tomto dokumente sú výlučne názormi a stanoviskami uvedeného projektu, a nie Európskej komisie. Európska komisia nenesie žiadnu zodpovednosť za možné použitie informácií, ktoré materiály obsahujú.